

Anayasa Mahkemesi, makul sürede yargılanma hakkı ihlali başvurularını artık kabul etmeyecek

**Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün:
“AYM hak ihlalini tespit ve giderme görevinden kaçınıyor”**

17.10.2023

Anayasa Mahkemesi (AYM), 10 Ekim 2023 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan “Keser Altıntaş’ın bireysel başvurusu hakkındaki karar” ile bundan böyle “makul sürede yargılanma hakkı ihlalleri”ni incelemeyeceğini ilan etti. Kararı değerlendiren Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, “AYM, kendisine kanunla verilmiş görevi yerine getirmekten kaçamaz. Görevini yapamayanların görevi yapabileceklerin önünü açması uygun olur” dedi.

AYM, 5 Temmuz 2022’deki Nevriye Kuruç kararında “Hukuk sisteminde var olan eksiklikler, yargılamalarda makul sürenin aşılmasını izah edemez” mealinde bir karar vermişti. Mahkeme benzer konuda, bir buçuk yıl sonra, Keser Altıntaş kararında ise “Makul sürede yargılanma hakkı ihlalleri yapısal bir sorundan kaynaklanıyor” deyip, bu nedenle bu ihlallerin incelenmesini haklı gösteren bir sebep olmadığını belirterek, Keser Altıntaş’ın başvurusunu düşürdü. Bu karar, AYM’nin bundan sonraki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ile yapılacak bireysel başvuruları da düşüreceği anlamına geliyor.

Herkes davasının makul süre içinde görülmesi hakkına sahip

Bu konuda AYM’ye yapılan bireysel başvurular, Türkiye’nin de imzalayıp kabul ettiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Adil Yargılanma Hakkı” başlığını taşıyan 6. maddesindeki “Herkes, davasının [...] makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir” hükmüne dayanıyor. Anayasa Mahkemesi’nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 6216 Sayılı Kanun’un 45. Maddesi; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne atıfta bulunularak “Herkes, anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne başvurabilir.” deniliyor. Bu hukuki zemine dikkat çeken Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, AYM kararını şöyle değerlendirdi:

Anayasa Mahkemesi görevini yapmıyor

“Türkiye'nin de resmen üyesi olduğu Avrupa Konseyi çatısı altında kurulmuş olan Yargının Etkinliği (ve verimliliği) Komisyonu (CEPEJ), yargılamalarda makul süreyi bir yıl, maksimum üç yıl olarak belirliyor. Nevriye Kuruç kararında, AYM, iş davasının yedi yıl geçmesine rağmen sonuçlanmamış olmasını, makul sürede yargılanma hakkının ihlali olarak tespit etti. AYM'nin, Keser Altıntaş'ın başvurusunda da yedi yılda bitmeyen davasında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermesi zorunluymuştu. Binlerce davada makul sürede yargılanma hakkı ihlal oluyor. AYM'nin hem Keser Altıntaş'ın başvurusunu hem de benzer başvuruları otomatik olarak kabul etmesi gerekir. Ancak AYM, bu ihlallerin yapısal bir sorundan kaynaklandığını belirterek, başvuruyu düşürme kararı verdi. TBMM'nin bu yapısal sorunu kalıcı bir tazminat yolu ile palyatif olarak çözmesini bekleyen AYM, benzer başvuruları da düşürme kararı vereceğini bu kararla bildirmekte.

“Oysa kuruluş kanunu AYM'ye makul sürede yargılanma hakkının sistematik olarak ihlaline hangi hususlardaki aksamaların neden olduğunu tespit ederek ortaya koyma, bu sorunları ihlal ve ilgili kanun hükümlerini iptal ederek ortadan kaldırma ve ihlalleri önleme görevi ve yetkisini veriyor. Yüzün üzerinde tetkik hâkimi de çalıştıran mahkeme, başvuruları teker teker inceleyemez olsa bile, sistematik olarak hepsini birden incelemenin bir yolunu bulmak için çaba göstermiyor. Mahkeme sistematik ihlale neden olan yapısal sorunları tespit etmekten ve bu sorunu ortadan kaldırmaktan kaçınıp, kendi görevini yapmadığı gibi, başka kurumların çözüm üretmesinin önünü de kapıyor.”

Anayasa Mahkemesi kendisini etkisizleştiriyor

AYM'nin makul yargılanma hakkı ihlaline yol açan kanun hükümlerini iptal ederek ihlalin gerçekleşmesine neden olan yapısal sorunu ortadan kaldırabileceğini veya sorunun kökten çözümünü başlatabileceğini savunan Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, “Fakat AYM bu yetkisini kullanmayıp, Nevriye Kuruç kararında yaptığı gibi tespit ettiği ihlali gidermek yerine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) özenerek TBMM'ye bildirimde bulunmayı seçiyor. Mahkeme ihlale neden olan sebebi tespit edip ortadan kaldırma ve yeni ihlalleri önleme görevini yapmamış oluyor, kendisini etkili bir mahkeme olmaktan çıkarıp, etkisizleştiriyor” diyerek değerlendirmesini şöyle sürdürdü:

Anayasa Mahkemesi'nin görevini yapmaktan kaçınması hukuksuzdur

“AYM’nin kendi çıkardığı iç tüzüğü gerekçe göstererek kendisine kanunla verilmiş olan görevini yapmaktan kaçınması açıkça hukuksuzdur. Mahkeme görevini kendi kendisine ortadan kaldıramaz. Mahkeme görevini yapmak için yaratıcı yöntemler geliştirmek, ihtiyacı olan kaynakları talep etmek ve her halükârda görevini yerine getirmek zorundadır. Hukukçuların pek çoğunun işsizlikten yakındığı bir ortamda gelen işlerin pek fazla olduğu, onlara zaman ayırırsa diğerlerini yapamayacağı gerekçesi, konfor arayışının göstermelik mazereti olmaktan öteye gidemez. Madem ki yapısal bir sorundan kaynaklanan sistematik bir hak ihlali durumu vardır, o halde AYM bu kapsamda yapılan bütün bireysel başvuruların haklı olduğunu otomatik olarak kabul etmeli, ilkesel olarak gecikmenin neden olduğu zararların tamamının eksiksiz olarak tazmin edilmesi gerektiğine karar vermelidir. AYM, sorumsuzluk, keyfilik ve konfor makamı değildir. Görevini yapamayanların görevi yapabileceklerin önünü açması uygun olur.”

Devlet davaları makul sürede sonlandırmak zorunda

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülükler ile cezai alanda yöneltilen suçlamalara ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerektiğini, buna bağlı olarak, anayasanın 36. ve 141. maddeleri gereğince devletin de uyuşmazlıkları makul süre içinde nihai olarak sonuçlandırmayı garanti edecek bir yargı sistemi kurmak, uyuşmazlıkların ve davaların makul sürede sonuçlanması için gerekli tüm tedbirleri almak, yargılama sistemini ve mahkemeleri davaları makul bir süre içinde karara bağlayacak şekilde düzenlemek zorunda olduğunu hatırlattı.

Yargı sisteminde kökten reform gerekli

Daha İyi Yargı Derneği, 10 yılı aşkın birikimi ile oluşturduğu, 2021 yılında dünyada ve Türkiye’de tartışmaya açtığı “A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu” çalışmasında, yenilikçi çözüm önerileriyle yargı sistemini kökten reforma tâbî tutmayı öneriyor. Öneriler arasında yer alan “Modern Uyuşmazlık Yönetimi” ile dört-beş yıldan az sürmeyen davaları üç-dört ayda bitirmenin mümkün olduğunu ortaya koyuyor. Önerilerini TBMM’deki iktidar ve muhalefet partilerine, başta Adalet Bakanlığı ilgili kurumlara anlatmak üzere yoğun tanıtım çalışmaları yapıyor. Ekonomik istikrar ve kalıcı büyüme için sürdürülebilir yargı bağımsızlığını güvenceye alan, tarafsız bir uzlaştırıcının liderliğinde, sağlam bir metodoloji yasasına bağlı olarak, toplumsal uzlaşma ve dayanışmayı güçlendiren, ülkenin sorunlarını önceliklendirerek çözecek, önündeki fırsatları değerlendirecek bir sivil anayasa için çalışmalar sürdürüyor.